

INFORMACJA O STANIE BRZESKICH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I DZIAŁANIACH GMINY BRZEG NA RZECZ OCHRONY ZABYTKÓW DOTYCHCZASOWE I PLANOWANE DZIAŁANIA W TYM ZAKRESIE.

Zgodnie z zapisami artykułu 5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gmina Brzeg jako właściciel obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków zobowiązana jest do sprawowania opieki nad nimi. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, m.in na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości oraz popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury. W związku z powyższym Gmina realizuje szereg działań przy obiektach będących jej własnością. Organem ochrony zabytków, który tę ochronę nad zabytkami, w tym z terenu miasta Brzegu, sprawuje ma mocy wyżej wspomnianej ustawy jest Wojewódzki Konserwator Zabytków w Opolu.

Prace dotyczące obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytku lub gminnej ewidencji zabytków, będących własnością Gminy Brzeg.

Rewitalizacja budynku Ratusza w Brzegu. Od 2012 r. prowadzony jest kompleksowy remont ratusza. Dotychczas obejmował on termomodernizację budynku ratusza, w tym wymianę stolarki okiennej, remont stolarki drzwiowej, modernizację instalacji c.o., remont pokrycia wieży północnej i południowej, przygotowanie pełnej dokumentacji remontu elewacji i wnętrza ratusza. Od 2017 r. prowadzony jest remont dachów i wieży zegarowej który ma zostać zakończony w I kwartale 2019 r. zadanie realizowane przy współudziale środków z RPO 2014-2020. Obecnie przeprowadzony został przetarg na remont elewacji. W trakcie jest procedura na wyłonienie wykonawcy prac przy Sali Stropowej oraz Sali Lustrzanej. W lutym bieżącego roku znane będzie rozstrzygnięcie dotyczące przyznania dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na remont trzech wnętrza ratusz, tj. Sali Rajców, tzw. Skarbca oraz pomieszczenia w wieży. Budynek w rejestrze zabytków.

Miejska Biblioteka Publiczna. W okresie od listopada 2016 do marca 2018 prowadzony był remont budynku centralnego Miejskiej Biblioteki Publicznej, zlokalizowanej przy ul. Jana Pawła II 5. Budynek w rejestrze zabytków.

Dzienny Dom Pomocy. W latach 2017 – 2018 przeprowadzony został także remont wraz z termomodernizacją budynku Dziennego Domu Pomocy w Brzegu przy ul. Piastowskiej 29. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek A Urzędu Miasta. Wykonany została remont centralnego ogrzewania, wykonane izolacje przeciwwilgociowe, wymiana stolarki i remont dachu budynku A Urzędu Miasta przy ul. Robotniczej 12. Planowany jest remont elewacji, na co Gmina posiada już dokumentację techniczną. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek Szkoły Podstawowej nr 1. W roku bieżącym planowana jest termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr przy ul. B. Chrobrego 13, gdzie wykonano już instalację przeciwpożarową, a w kolejnych latach remont elewacji. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek Szkoły Podstawowej nr 3. W budynku przy ul. Kamiennej 2 wykonano izolacje pionowe i poziome, kanalizację deszczową, instalację przeciwpożarową, remont instalacji co, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek Szkoły Podstawowej nr 5. W budynku przy ul. Robotniczej 22 przebudowano wszystkie instalacje oraz sanitariaty. Budynek w gminnej ewidencji zabytków.

Budynek Przedszkola Publicznego nr 1. W budynku przy ul. Jana Pawła II 7 wykonano instalacje przeciwpożarową, wymianę przyłącza wody, wymianę instalacji co oraz przeprowadzono prace wykończeniowe. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek Przedszkola Publicznego nr 4. W budynku przy ul. B. Chrobrego 37 wykonano wydzielenia przeciwpożarowe oraz remont instalacji elektrycznej. Budynek w gminnej ewidencji zabytków.

Budynek przy ul. Piastowskiej 32. Poddany zostanie kompleksowemu remontowi z udziałem środków zewnętrznych Banku Gospodarstwa Krajowego w celu uzyskania 12 mieszkań socjalnych. Budynek w rejestrze zabytków.

Budynek przy ul. Jana Pawła II 3. W bieżącym roku sporządzona zostanie koncepcja w zakresie możliwości przeznaczenia pozyskanego przez Gminę budynku przy ul. Jana Pawła II 3, na żłobek. Budynek w rejestrze zabytków.

Planty miejskie i Park Wolności im Juliusa Peppela. Na wpisanych do rejestru zabytków obszarach wykonano przebudowę głównej alei plant i obwodowej alei w Parku Wolności.

Układ urbanistyczny starego miasta. Wykonano przebudowę ul. M. Reja, remont części ul. Polskiej, Zamkowej, Panieńskiej, Garbarskiej i Młynarskiej wraz z chodnikami. Obszar wpisany do rejestru zabytków.

W ramach sprawowania opieki nad zabytkami będącymi własnością Gminy, systematycznie prowadzone są również bieżące prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach (w tym zaliczanych do zabytków ruchomych) takich jak: glorieta w Parku Wolności, pomnik Trójcy Świętej na Placu Moniuszki, zlokalizowane na Placu Zamkowym pomniki św. Jana Nepomucena oraz św. Judy Tadeusza, dawna Brama Odrzańska w Parku nad Odrą, figura narożna z przedstawieniem Najświętszej Marii Panny Immaculaty na budynku przy Placu Zamkowym 6. Prace przy w/w obiektach prowadzone są w miarę potrzeb, tak by utrzymany był ich dobry stan, po przeprowadzonych w latach 2007-2008 kompleksowych pracach konserwatorskich, restauratorskich i robotach budowlanych.

Obecnie Gmina Brzeg zakończyła część zadań lub jest w trakcie realizacji kompleksowych zadań na terenach parków wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących zespół plan miejskich – Parku Centralnego, Parku im. Bolesława Chrobrego i Parku nad Odrą oraz na terenie Parku Wolności im. Juliusa Peppela. Jest to realizacja zadań pn.: „Rewaloryzacja zieleni na terenie Parku Wolności w Brzegu” oraz „Rewaloryzacja zieleni na terenie Parku Centralnego, Parku im. Bolesława Chrobrego, Parku nad Odrą i skweru przy pl. Bramy Wrocławskiej w Brzegu”. Aktualnie prowadzone są także prace na terenie części dawnej fosy miejskiej, na odcinku pomiędzy ul. Piastowską i Kamienną w celu urządzenia tam kolejnego parku miejskiego. Jest to również teren wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Ogółem wartość zrealizowanych i realizowanych inwestycji Gminy Brzeg w okresie od 2014/2015 do 2018r. to ok. **40.700.000 zł**, w tym pozyskane środki zewnętrzne to ok. **28.770.000 zł**.

Działania systemowe

Poza działaniami, które są obowiązkiem właścicielskim wynikającym z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Gmina Brzeg prowadzi szereg działań systemowych służących poprawie stanu zabytków na terenie miasta.

Według stanu na dzień 10 sierpnia 2018 r. na terenie Gminy Brzeg znajduje się 201 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa opolskiego oraz 619 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków nieruchomości oraz kilkanaście zabytków ruchomych.

Podstawą prawną działania Gminy na rzecz zlokalizowanych na jej terenie obiektów objętych ochroną konserwatorską są odpowiednie zapisy ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami. W sposób szczególny mają tu zastosowanie zapisy art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówiący. W myśl zapisów ustawy samorząd gminny ma możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków. Rodzaj i zakres prac reguluje artykuł 77 wspomnianej ustawy.

Na terenie Gminy Brzeg obowiązuje obecnie uchwała określająca zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do wojewódzkiego rejestru zabytków lub znajdującego się w gminnej ewidencji zabytków, podjęta przez Radę Miejską Brzegu na sesji we wrześniu 2017r.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane jest dotacją celową, mającą na za zadanie utrzymanie i poprawę stanu dziedzictwa narodowego.

O dotację na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane może wystąpić zarówno osoba fizyczna, jak również jednostka organizacyjna będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do wojewódzkiego rejestru zabytków lub figurującego w gminnej ewidencji zabytków. Uchwała określa zasady na jakich dotacja może być udzielona i rozliczona.

Obecnie wnioski o dotacje można składać każdego roku w terminie do 31 października na prace lub roboty, które będą wykonane w roku następnym po roku złożenia wniosku lub do 15 lutego na prace lub roboty, które zostaną wykonane w roku złożenia wniosku. Po weryfikacji formalnej wniosku i ocenie merytorycznej przez komisję powołaną zarządzeniem Burmistrza Brzegu, projekt uchwały w sprawie przyznania dotacji jest przedkładany Radzie Miejskiej, a po jej podjęciu podpisywana jest umowa pomiędzy Gminą Brzeg a Dotowanym. Należy przy tym zaznaczyć, że komisja oceniając nadesłane wnioski ocenia wartość historyczną i artystyczną obiektu, lokalizację, kompleksowość wykonywania prac przy obiekcie – czy np. prace obejmują oprócz elewacji również stolarkę otworową, a nade wszystko stan zachowania zabytku. Załącznikiem do uchwały jest wzór wniosku, a załącznikiem do umowy jest wzór sprawozdania z wykorzystania dotacji.

W okresie od 2007 r. udzielono wsparcia dla 60 wniosków na łączną kwotę **6 932 440** złotych. Warto przy tym zaznaczyć że rokrocznie wpływają do urzędu wnioski na kwoty wielokrotnie przewyższające posiadane w budżecie środki na udzielenie dotacji. Tylko w ostatnim roku wpłynęło łącznie 36 wniosków o dotację z przeznaczeniem na 22 obiekty z

gminnej ewidencji zabytków oraz 14 obiektów z rejestru zabytków. W roku 2017 r. wpłynęło 41 wniosków, w roku 2016 - 47 wniosków, a w roku 2015 – 12 wniosków.

Liczba wniosków składanych każdego roku w terminie regulowanym zapisami uchwały dowodzi jaka jest rzeczywista skala potrzeb właścicieli i zarządców obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków i wojewódzkiego rejestru zabytków. Trzeba przy tym zaznaczyć że przyjmowane są wnioski kompletne tj. posiadające przygotowane projekty remontów konserwatorskich oraz aktualne zezwolenia konserwatorskie i budowlane. Z przykrością trzeba jednak stwierdzić że na terenie Brzegu jest jeszcze wiele obiektów spośród wspomnianej liczby 820 obiektów zabytkowych przy których nie prowadzono dotychczas żadnych prac konserwatorskich, a co gorsze władający nimi nie posiadają dokumentacji wymaganej do rozpoczęcia procesu starania się o dotację. Z drugiej strony wiemy, że istnieją również wspólnoty i właściciele, czy zarządcy nieruchomości, którzy własnym sumptem przygotowują dokumentację projektową w zakresie prac niezbędnych do przeprowadzenia przy posiadanych przez siebie zabytku oraz wykonują te prace na własny koszt nie ubiegając się o dotację tj. wykorzystując środki własne.

Rzadko zdarza się również by właściciele nieruchomości skutecznie zwracali się o wsparcie zewnętrznie do innych źródeł finansowania prac konserwatorskich niż dotacje z budżetu Gminy Brzeg. Tylko nieliczni skorzystali w latach ubiegłych ze wsparcia finansowego jakiego udziela Wojewódzki Konserwator Zabytków. O takie wsparcie występowali zarządcy nieruchomości oraz Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Mikołaja, również do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W celu spełnienia zapisów ustawy (co umożliwi obecnie występowanie z wnioskiem o dotacje na prace przy obiektach wpisanych gminnej ewidencji), sporządzono gminną ewidencję zabytków w formie kart adresowych, przyjętą Zarządzeniem Burmistrza Brzegu Nr 846/15 z dnia 30 grudnia 2015r. Zarządzenie to ulegało następnie kolejnym zmianom spowodowanym uzupełnianiem tej ewidencji o kolejne obiekty, przy akceptacji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Aktualnie obowiązuje Zarządzenie Burmistrza Brzegu nr 3224/2018 z dnia 14 czerwca 2018r.

Poza stanowiącą prawo miejscowe uchwałą o zasadach udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, Gmina stara się tworzyć prawo regulujące zasady ochrony przestrzeni publicznej na której położone są obiekty o charakterze zabytkowym, i która posiada walory krajobrazu kulturowego.

W tym celu w 2015r. podjęte zostały prace mające doprowadzić do utworzenia na terenie miasta Parku Kulturowego. Po sporządzeniu opracowania studialnego, w październiku 2016 r. na mocy uchwały Rady Miejskiej utworzony został w Brzegu *Park Kulturowy Księżące Miasto Brzeg*. Celem utworzenia Parku Kulturowego w naszym mieście jest poprawa jakości przestrzeni publicznej poprzez dość szeroko pojęte regulacje dotyczące działań reklamowych na jego obszarze. W ślad za podjęciem uchwały sporządzony został Plan ochrony Parku Kulturowego i podjęte prace nad sporządzeniem zmiany planów miejscowych dla obszaru Parku.

Ta forma ochrony niesie za sobą wiele zalet, a zwłaszcza uporządkowanie wizualnego odbioru przestrzeni publicznej (likwidacja banerów reklamowych, reklam wielkopowierzchniowych, poprawa estetyki szyldów, ogródków gastronomicznych itp.). Po ponad dwóch latach funkcjonowania Parku i sukcesywnym stopniowym wdrażaniu jego

zapisów w życie, odczuwalna stała się poprawa jakości przestrzeni publicznej w obszarze objętym ochroną.

W celu uatrakcyjnienia przestrzeni publicznej na terenie wpisanym do rejestru zabytków (układ urbanistyczny starego miasta,) jakim jest rynek miejski, przygotowujemy jest obecnie konkurs na koncepcję zagospodarowania rynku wraz z zielenią i małą architekturą, który przeprowadzany będzie przez SARP Opole i będzie miał zasięg ogólnopolski.

Poza wymienionymi powyżej działaniami, Gmina Brzeg wielokrotnie występowała do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu, jako organu ochrony zabytków i do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego o podjęcie ustawowych działań wobec właścicieli obiektów zabytkowych, których stan zachowania pogarsza się z roku na rok, przy beczynności właścicieli. Należy stwierdzić, że wynik takich działań nie jest zadowalający, wobec czego Gmina podejmuje też działania w celu pozyskania takich obiektów do majątku własnego. Przykładem takiego działania jest odkupienie od dotychczasowego posiadacza willi przy ul. Jana Pawła II 3, pięknego pałacyku przedwojennego właściciela brzeskiej Cukrowni Neugebauer & Co oraz starania czynione, aby Gmina stała się właścicielem pałacyku przy ul. B. Chrobrego 35.

Na koniec należy dodać, że wszelkie informacje dotyczące dotacji (uchwała, wzory wniosku i sprawozdanie, rejestr dotacji) są dostępne na stronie głównej miasta www.brzeg.pl w zakładce **Zabytki**, a wszelkie informacje dotyczące Parku Kulturowego Książęce Miasto Brzeg w zakładce **Park Kulturowy**.

BURMISTRZ
Jerzy Wrębiak

KIEROWNIK
BIURA URBANISTYKI
I OCHRONY ŚRODOWISKA

Joanna Dubas